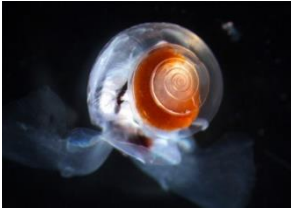

18 Wat plankton ons vertelt

Plankton, inderdaad, baleinwalvissen eten zich er vol mee. Dat was ook wel ongeveer het enige dat ik er van wist. Maar ik was wel heel verbaasd, toen ik las dat ik niet de enige ben, want wereldwijd weten (cel)biologen en andere wetenschappers nog heel weinig over plankton.

Dan verwondert het ook niet meer, dat op Wikipedia maar zeven regels aan plankton worden besteed. Dat, terwijl de 35.000 soorten van deze microscopisch kleine wezentjes maar liefst de helft van de zuurstof op aarde produceren, door hun koolstofopslag een essentiële rol spelen in de klimaatcycli en aan de basis staan van onze voedselketen! Als er geen plankton was, zouden wij in ademnood zijn. Daarom is het verbazingwekkend dat we vrijwel niets afweten van de mogelijke gevolgen van de klimaatveranderingen voor het leven van deze celdiertjes: zij zijn o zo belangrijk en wij zijn o zo dom.

Hoewel, dat is veranderd sinds tientallen biologen en oceanografen van over de hele wereld deelnamen aan een tocht over alle wereldzeeën en 35.000 zeewatermonsters namen op 210 verschillende plekken, steeds aan de oppervlakte en 2000 meter diep. Allemaal reuze interessant, maar ook als onderwerp voor mijn blog 18? Jazeker! Want de wetenschappers zijn weliswaar nog jaren druk met het analyseren van de monsters, maar één studie leidde al tot

een heel interessant wetenschappelijk vermoeden.

De biologen ontdekten dat de relaties tussen verschillende organismen (die als soorten samenleven in één ecosysteem) in 72 procent van de gevallen voor ten minste één van de twee gunstig is. En nu komt de voorzichtige, maar o zo interessante en belangrijke conclusie uit dit onderzoek: "Hierdoor krijgen we steeds meer het idee dat samenwerking, en niet competitie, de drijvende kracht achter ecosystemen is." * Ja, samenwerking en niet competitie! Hoe meer samenwerking in een ecosysteem, hoe beter het zal overleven, dát is het idee.

Stel je nu eens voor dat dit klopt. Waarom zou dit dan ook niet (kunnen) gelden voor sociale en economische systemen: waar samengewerkt wordt is er een grotere kans op overleven dan waar concurrentie en competitie het leidend principe zijn. Nog wat grootser geformuleerd: de ontwikkeling van de mensheid is meer gebaat bij samenwerking dan bij concurrentie.

Stel nu eens dat dit klopt. Allerlei economische theorieën die, vrijwel zonder uitzondering, uitgaan van concurrentie als leidend principe moeten dan meteen de prullenbak in. Het neoliberalisme, het kapitalisme, het vrije markt denken, weg ermee. De Autoriteit Consument en Markt, de waakhond die toezicht houdt op mededinging, weg ermee; die moet omgevormd worden tot de waakhond die er op let of er wel voldoende wordt samengewerkt. De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) die onder meer toezicht houdt op de naleving van de Wet marktordening gezondheidszorg en moet voorkomen dat er al te intensieve samenwerking tussen b.v. ziekenhuizen komt, weg ermee! Of beter: de NZa zet alle kaarten op een optimale samenwerking in de gezondheidszorg en daarvoor komt een nieuwe wet! Stel je voor! Wat zal het een zegen voor patiënten zijn.

Stel je voor dat het ook geldt voor de wetenschap in z'n algemeenheid: niet de wetenschappelijke concurrentieslag

vormt de drijvende kracht van de wetenschap, maar intensieve samenwerking. Weet je, als ik naar een talkshow keek en kijk, zie ik ze weer op de beeldbuis, de zichzelf het meest respecterende economen, futurologen en andere -omen en -ogen die met grote regelmaat aan het volk vertellen wat er met de wereld aan de hand is. Nodigen ze zichzelf soms uit? Met grote stelligheid en vol zelfvertrouwen hadden ze elk afzonderlijk de oplossing voor de economische crisis. Dat ze vóór het ontstaan van de crisis niet over de kennis beschikten waardoor ze in een tv-programma hadden kunnen vertellen dat de toekomst er eventjes heel slecht zou uitzien, het derde hun zelfvertrouwen niet. Ze kunnen zich elke dag uitleven in het uitdragen van hun individuele opvattingen en hoeven geen verantwoordelijkheid te dragen voor de gevolgen als hun opvattingen echt zouden worden omgezet in beleid. En het aardigst is misschien nog wel: zoveel -omen en -ogen op de beeldbuis, zoveel verschillende opvattingen. Dat moet wel, want in de wetenschappelijke ratrace val je alleen op als je niet denkt zoals je collega of - het omgekeerde - het meest geciteerd wordt.

Ik heb – als ik weer een -oom of -oog had gezien en gehoord – vaak gedacht: waarom worden al die knappe koppen aan het begin van het academisch jaar niet samen in conclaaf gezet (als voorwaarde voor bekostiging van hun leerstoel) en mogen ze er pas weer uit als de witte rook het signaal geeft dat ze het samen eens zijn geworden over de aanpak van een echt maatschappelijk probleem. Wat moeten we toch met die multinationale banken of hoe lossen we de jeugdwerkloosheid op of hoe bestrijden we de in alle welvaart toenemende armoede of hoe gaan we om met de grenzen van de zorg? Ach, ze kunnen jaren vooruit! Waarom kunnen biologen, oceanografen en andere 'soorten' wetenschappers door zeer intensieve samenwerking wel tot voor de mensheid nieuwe en wellicht helpende inzichten komen? Waarom zouden andere wetenschappers dat bij fundamentele vragen voor de mensheid niet kunnen

en moeten? Voorbij de vrijblijvendheid van de beeldbuis? Probeer het je nog maar eens voor te stellen dat niet concurrentie en competitie maar samenwerking en cohesie de drijvende krachten zijn voor de kwaliteit van ons bestaan, dat we alleen daardoor een betere ..... Zou dat niet de nieuwste revolutie moeten zijn, nog veel belangrijker dan de ICT-revolutie?

Is dat wat plankton ons vertelt?

* Voor het prachtige artikel over plankton verwijs ik graag naar het dagblad Trouw, katern de Tijd van zaterdag 20 juni 2015.

